

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการที่รัฐบาลได้จัดองค์การสวนพฤกษศาสตร์ขึ้นตั้งแต่ปี 2535 และสร้างสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ โดยหวังให้เป็นองค์กรที่เป็นแหล่งรวบรวมพรรณไม้ ศูนย์กลางการศึกษาวิจัยด้านพืช อีกทั้งเป็นแหล่งปลูกฝังเยาวชนและบุคคลทั่วไปให้รู้ซึ่งถึงคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์แห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจตามธรรมชาติที่สำคัญ โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมากในแต่ละปีเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์แต่เมื่อเปรียบรายได้ที่ทางสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ได้จัดเก็บนั้น ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ดังนั้นการศึกษากำหนดศักยภาพทางการเงินอย่างยั่งยืนของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์เพื่อลดภาระเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และประโยชน์ของผู้วางนโยบายในการกำหนดแนวทางในการเพิ่มรายได้ของสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะแนวทางที่จะเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมในการเข้าชมให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด และเพื่อให้รายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชม รวมทั้งรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการต่างๆ นำมาชดเชยรายจ่ายได้มากขึ้น

การศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพทางการเงินอย่างยั่งยืนของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ในกรณีนี้ทำการศึกษาโดยสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เคยมาเที่ยวหรือกำลังจะกลับจากการชมสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จำนวนทั้งสิ้น 1,000 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental random sampling) สำหรับการเก็บข้อมูลนั้นได้ใช้แบบสอบถามที่ต้องอาศัยการสัมภาษณ์โดยใช้วิธี CVM (Contingent value method) ทั้งแบบเปิดและแบบปิด เพื่อหามูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม และใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับมูลค่าความเต็มใจจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ โดยแบ่งเป็นสามกรณีคือ ไม่ปรับปรุงสภาพพื้นที่ใดๆ เพิ่มเติม แต่จะเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น กรณีที่สองคือ ปรับปรุงพื้นที่แต่ละจุดให้ดีขึ้นและขอเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมในแต่ละจุดนั้นๆ กรณีสุดท้ายคือ มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ทั้งหมดและขอเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นเป็นแบบเหมาจ่ายเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายค่าเข้าชมในกรณีที่ไม่มี การปรับปรุงใดๆเลยโดยเฉลี่ย 57.91 บาท หากมีการปรับปรุงแต่ละจุดเข้าชมให้ดีขึ้นและเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมจุดนั้นๆ พบว่า หากปรับปรุงพีชในกลุ่มเรือนอาคารเรือนกระจก จะมีผู้สนใจเข้าชมมากที่สุดและยินดีที่จะจ่ายค่าเข้าชมโดยเฉลี่ย 31 บาท รวมทั้งหากปรับปรุงและเปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา จะสนใจเข้าชมมากเป็นอันดับที่สอง แต่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าเข้าชมไม่แตกต่างจากการเข้าชมเรือนกระจกมากนักคือ ยินดีที่จะจ่ายที่ราคา 31 บาท และหากปรับปรุงเส้นทางเดินธรรมชาติศึกษาเพื่อศึกษาสภาพป่าโดยรวม กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจที่จะเข้าชมมากเป็นอันดับสาม และมีความยินดีที่จะจ่ายค่าเข้าชมจุดนั้นๆ โดยเฉลี่ย 31 บาท กรณีสุดท้ายหากมีการปรับปรุงแต่ละจุดให้ดีขึ้นแล้วเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น โดยกำหนดราคาให้คือราคา 100 บาท 80 บาท 50 บาท 40 บาท และ 30 บาท กลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายที่ราคา 30 บาท มากที่สุด ซึ่งตรงกับสมมติฐานทั่วไปคือจะจ่ายน้อยที่สุด

ในการหาแบบจำลองการประมาณมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายด้วยแบบจำลอง Tobit กรณีไม่ได้มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ใดๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายค่าเข้าชมเพิ่มขึ้น 29.50 บาท ซึ่งหากสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้มีความประสงค์จะเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้น สามารถเก็บค่าเข้าชมได้ในราคา 50 บาท โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าความเต็มใจจ่ายกรณีไม่มี การปรับปรุงใดๆ ของกลุ่มตัวอย่าง คือ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ จะเป็นปัจจัยที่ทำให้ความเต็มใจจ่ายลดลง กล่าวคือ หากประชาชนที่มาเยี่ยมชมสวนพฤกษศาสตร์มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป สูงอายุ และมีอาชีพรับราชการ ลูกจ้างพนักงาน จะมีความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมลดลง

ในกรณีที่มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ต่างๆภายในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์แต่ละจุดให้ดีขึ้นแล้วให้เก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มแต่ละจุดที่เข้าชม นั่นคือเข้าชมจุดไหนจ่ายจุดนั้น พบว่ามีปริมาณความต้องการเข้าชมมากแต่มีปริมาณความยินดีที่จะจ่ายน้อยแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวไม่นิยมที่จะจ่ายค่าเข้าชมที่แต่ละจุดที่เข้าชม

ในกรณีที่มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ต่างๆ ภายในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ แล้วให้ผู้เข้าชมจ่ายค่าเข้าชมครั้งเดียว แบบจำลองการประมาณค่าด้วยวิธี Tobit กลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายในราคา 57.12 บาท ดังนั้น หากปรับปรุงสภาพพื้นที่ต่างๆ แล้ว สวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้มีความประสงค์จะเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นสามารถเก็บได้ในอัตรา 60 บาท โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าความเต็มใจจ่ายกรณีมีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป อาชีพรับราชการ ลูกจ้างและพนักงาน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามคือ มีความเต็มใจจ่ายน้อยลดลง

ผลการศึกษาด้านศักยภาพการหารายได้พบว่า ต้องเพิ่มปริมาณคนเข้าชมโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงรุก ทั้งสื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ฯลฯ เพราะจากการศึกษาพบว่าผู้เข้าชมส่วนใหญ่ทราบและรู้จักสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้จากการบอกกล่าวของญาติ เพื่อนฝูง ครอบครัว และชักชวนกันมาเที่ยวเพื่อพักผ่อนและชื่นชมธรรมชาติ ดังนั้น สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ต้องชูประเด็นธรรมชาติศึกษาและความสวยงามของพรรณไม้ในการดึงดูดให้มีผู้มาเข้าชมมากขึ้น ด้านบริการจากการศึกษาพบว่าบริการที่ผู้เข้าชมต้องการให้มีมากที่สุด คือ รถบริการนำชมสวน ร้านอาหาร และไกด์หรือมัคคุเทศก์เพื่อนำชมและบรรยายเกี่ยวกับพรรณไม้ที่พบเห็น จุดที่มีคนสนใจเข้าชมมากที่สุด คือ กลุ่มอาคารเรือนกระจก ดังนั้น หากต้องการให้มีผู้มาเข้าชมซ้ำและมาเที่ยวชมอย่างต่อเนื่องสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ต้องมีการจัดและปรับปรุงสถานที่เพื่อนำเสนอให้แปลกใหม่ตลอดทั้งปี โดยวางแผนการจัดสวนให้มีความสวยงามตลอดทั้งปี และจัดโซนพื้นที่ที่มีดอกไม้บาน (Blooming zone) ตลอดปีเพราะจากการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวสนใจชมความสวยงามของดอกไม้และนิยมทำกิจกรรมถ่ายรูปมากที่สุด อีกทั้งมีการวางแผนเพื่อจัดเทศกาลให้มีผู้เข้าชมตลอดทุกเดือน โดยให้แต่ละเดือนนำเสนอพรรณไม้ที่น่าสนใจ

ผลการศึกษาด้านศักยภาพการผลิตและบริการ พบว่านักท่องเที่ยวมีความปรารถนาจะซื้อสินค้ากลับไปเพื่อเป็นของที่ระลึกมากโดยเฉพาะต้นไม้ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากพืช ผลิตภัณฑ์จากผลงานการวิจัย และสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของสวนพฤกษศาสตร์เอง เช่น เสื้อ พวงกุญแจ ด้านบริการพบว่านักท่องเที่ยวสนใจจะเข้าอบรมสัมมนาเกี่ยวกับความรู้เรื่องพืชธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาก โดยมีความเต็มใจจ่ายต่อคนต่อครั้งในการอบรมประมาณ 100 บาท เพิ่มการผลิตสินค้าจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขยายพันธุ์พืชป่าที่มีศักยภาพเป็นไม้ประดับ บริการรับจัด ออกแบบและให้คำปรึกษาทางด้านการจัดสวนในลักษณะต่างๆ รวมทั้งสร้างงานวิจัยที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการพัฒนาทางการเงินอย่างยั่งยืนของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมและปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่า ความเต็มใจที่จะจ่ายโดยผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ควรจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ดังนั้นข้อเสนอแนะที่พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่ามูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอยู่ที่

57.12บาทหากสวนพฤกษศาสตร์มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่และบริการ ดังนั้นหากสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้มีนโยบายที่จะเพิ่มราคาค่าธรรมเนียมในการเข้าชมนั้น ก็ไม่ควรที่จะมีราคาเกินราคาเฉลี่ยดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่นั่นเอง

2. จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกองค์กรสิ่งแวดล้อมนั้น จะมีมูลค่าความเต็มใจจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ควรจัดตั้งกลุ่มแฟนพรรณไม้ (Plants club) เพื่อเผยแพร่ข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับพันธุ์พืช สิ่งแวดล้อมอื่นๆ อีกทั้งปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยม ทักษะ และความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนไม่รู้จักสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ดีพอ ส่วนใหญ่ทราบและมาเที่ยวชมจากการชักชวนของญาติ ครอบครัว และเพื่อน ดังนั้น สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ควรจัดทำแผนการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้ประชาชนทั่วไปรู้จักสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ อีกทั้งควรจัดทำแผนงานเพื่อวางแผนรองรับการมาเที่ยวชมของนักท่องเที่ยวและแผนงานที่จะให้นักท่องเที่ยวเกิดการมาเที่ยวซ้ำและมีนักท่องเที่ยวสนใจเข้าชมตลอดทั้งปี

4. ผลการศึกษาสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางให้สวนพฤกษศาสตร์แห่งอื่นๆที่กำลังจะเกิดขึ้นได้ศึกษาและหาแนวทางเพิ่มรายได้เพื่อลดรายจ่ายเงินอุดหนุนจากรัฐบาล อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้องค์กรรัฐวิสาหกิจอื่นๆ ที่เป็นกิจการไม่มุ่งหวังผลกำไร ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทางการเงินอย่างยั่งยืน เพื่อลดภาระของรัฐบาล

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมควรใช้

วิธีการในการในการเก็บข้อมูลหลายวิธีร่วมกัน เช่นการสัมภาษณ์หรือการสังเกต มาประกอบกับการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากบางครั้งกลุ่มตัวอย่างอาจไม่เข้าใจในแบบสอบถามหรือตอบแบบสอบถามตามกระแสค่านิยมของตนเองมากกว่า ดังนั้นในการสอบถามควรตั้งคำถามที่เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และไม่มาก นั่นคือไม่ใช้เวลาในการตอบมากเกินไป รวมทั้งในการศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายการเลือกกลุ่มตัวอย่างควรเลือกสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปเพราะมีวุฒิภาวะเพียงพอจะตัดสินใจในการใช้เงินได้อย่างคุ้มค่า อีกทั้งไม่ควรถามผู้ที่ไม่มียาได้ สุดท้ายในการสอบถามจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวชมควรระบุด้วยว่าเป็นจำนวนครั้งต่อปี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved